

DALMATINSKI HRVAT" izlazi svake subote.
Godišnja prodajna Din 80 — Polugodišnje
Din 41 — Tromjesečno Din 22 — Za Ame-
riku godišnje dva dolara.

GLASI PRAMA CJENIKU.

Račun kod Pošt. Ček Ureda, Zagreb, br. 38.004

Privremeni telefon
preko dana br. 38 — preko noći br. 23
(Interurban)

DALMATINSKI HRVAT

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 15. RUJNA 1923.

Br. 34.

Stanovište hrvatskog naroda.

Režimska štampa iz dana u dan podvaliva Hrvatima antidržavljanstvo, crno-zustvo, špijunažu i bng zna što sve ne, u svrhu huškaranja drugih naroda, da im ospori postići njihova prava. Dok Hrvati se u stvari boriju za svoja prava u ovoj državi po uzoru drugih europskih naroda.

I današnja Engleska ima de fakto 5 republika kao: Irsku, Australiju, Kanadu, Zelandiju i Kaplandiju. Ove se republike upravljaju prosv. samostalno. One su toliko neodvisne od Engleske, da čak u ratovima sudjeluju jedino zaključkom svojih parlamenata, a nipošto po nalogu iz Londona. Pa ipak je engleski kralj također u spomenutim zemljama suveren, a britanski imperij ništa ne gubi od svoga ugleda ako Irsku, Australiju i druge imaju republikansku slobodu.

Mi smo Hrvati živjeli u Austro-Ugarskoj, koja bijaše opet uređena na svoj način. Tu smo vidjeli da postoji državna zajednica, premda je Ugarska imala gotovo sve atribute posebne države. Aust.-Ug. nije upropastila njihova državna razvojenost već nesloga njenih 11 naroda, od kojih su jedni bili protežirani a drugi progonjeni. Usljed neprestane borbe za svoja narodna prava mi smo Hrvati naučili točno razlikovati razne stupnjeve autonomije, federacije i konfederacije. Zato smo mi tako osjetljivo i reagirali, kad je beogradska vlada počela rušiti onu autonomiju Hrvatske, koju smo mi

održali i spasili u borbi protiv Austrije i Ugarske.

Srbijanci očito nijesu u početku shvaćali ovu našu osjetljivost. Mi se tome i ne čudimo kad znamo, da je Srbija od svoje obnove (god. 1817.) pa do god 1912. bila uređjena posve jednostavno, a ne komplicirano. Priznajemo, da je za staru predratnu Srbiju bio centralizam najbolji oblik unutarnjeg uređenja. Centralizam je moguć i koristan u maloj državi, gdje postoji u glavnome samo jedan narod, jedna vjera, isti zakoni, običaji, način života i jednaka prosvjeta. Čim je Srbija 1912. osvojila Makedoniju, već se opažala neprikladna sa centralističkim uređenjem države, u koju dođoše Arnauti, Makedonci, Turci, Grci i Cincari, koji se u mnogome razlikuju od Srba.

Pogotovo se centralizam pokazao lošim i nemogućim, kada se Srbiji 1. prosinca 1918. pridružila Hrvatska, Bosna, Hercegovina, Dalmacija, Crna Gora, Bačka, Banat, Boranija i Slovenija. Ove zemlje trebaju posebnu upravu koja odgovara njihovim potrebama.

Sada više nije dobro ono jednostavno (centralističko) uređenje kakovo je nekada imala Srbija kada je S. H. S. komplicirano (sastavljeno) od raznih u mnogim stvarima dosta oprečnih dijelova, onda moramo imati i komplicirano unutarnje uređenje. Pribičević i Pašić bili su zločuzi države S. H. S. Oni su Srbe angazirali za centralizam. Oni su dobro

znali, da centralizam nije moguć u državi sa toliko različitih naroda, vjera, kultura, običaji itd. Ipak su preporučivali centralizam, jer se nadali, da će tako Srbi dobiti u svoje ruke hegemoniju nad Hrvatima i Slovincima. Centralizam, kako vidimo nije državna potreba već objekt Pribičevića i Pašića i nekih njemačkih ljudi, koji misle, da će tako najviše naškoditi hrvatskom i slovenskom narodu.

Mjesto umirenja donio je centralizam u državu S. H. S. veliko uzbuđenje. Drugi narodi ustadoše na obranu protiv Srba, gledajući u

njima svoje ekonomske neprijatelje. Najbolje to pokazuje rezultat izbora obavljenih 18. ožujka 1923. To nije dobro za državu S. H. S., a niti je časno za one koji se dadoše upreći u Pribičevićeva i Pašiceva kola.

Upravo interes Srba najviše traži, da se drugi narodi — osobito pak Hrvati i Slovinci — što prije umire, Zato treba napustiti centralizam, pa državnu zajednicu organizirati na temelju konfederacije, i tako bi Hrvati dobili svoje pravo, za kojeg se bore, kulturnu, socijalnu ekonomsku slobodu.

Braćo! rame uz rame.

Hrvatski je narod pred hiljadu god. imao svoje kraljevstvo i kraljeve svoje krvi, pa je nestalo sa zadnjim kraljem na Petrovoj Gori. Dok su Hrvati bili složni, bili su jaki i trepet svojih dušmana. Hrvatski se narod uvijek borio za svoja prava i svoju slobodu. Bez sloge i jedinstvenosti svoju slobodu ne može biti sigurnosti pobjede. Čim se svi slojevi budu stavili u službu domovine, naša je pobjeda osigurana.

Mi Hrvati koliko god otporni protiv svakoj sili, koliko kulturni, svjesni svoje snage ne ćemo doseći do cilja slobode sve Jote dok ne stisnemo redove svoju slojeva. Seljaci, trgovci, obrtnici, radnici i gospoda mora u jedno kolo sakupljati sve sile hrvatskog naroda.

Danas hrvatski narod vodi borbu

za svoju političku, ekonom. i ličnu slobodu bez ubojitog oružja. Bori se sa oružjem kulture i napredka. Hrvatski narod u ovoj državi čuti na sebi teret onih, koji državom upravljaju i koji bi htjeli učiniti od hrvatskog naroda građane drugog reda, ali se taj narod probudilo.

Probudio se onaj najjači dio, a to je hrvatsko seljaštvo okupljeno u svojoj stranci organiziran, postao je najjači faktor i preuzeo u svoje ruke kormilo politike oslobođenja hrvatskog naroda. Svjesno hrvatsko seljaštvo danas stoji u hrvatskoj politici kao bedem, o koji se svaka beogradska navala nesavjesnih političara razbije.

U ovoj teškoj borbi mora da svak sudjeluje, svak prema svojoj snazi mora da podpomogne borbu

PODLISTAK

GORSKI KOTAR.

U Hrvatskoj nema kraja, koji bi bratu Dalmatinskom Hrvatima bio tako bliz i sličan, kao što je Hrvatsko Primorje, a uz njega odmah i susjedni kraj, koji se zove Gorski Kotar. Svud ovduda živi zgodni Hrvat, on je tu prašnjedič i nikoga sila nije mogla, da ga makne s ovog vrljednog i krševitog kraja, pa ne samo da ga makne, nego nije mogla ni da ga izmiješa, niti pokvari. Ni u Primorju ni u Gorskom Kotaru nema tako reći inorodaca. Ima nešto naseljenih pravoslavni Srba oko manastira Gornje i u Katedralnim Moravicama, ima ih nešto i u Tuku, općine Mrkopaljske, ali inače nema ovdje ni Talijana, ni Nijemaca, a nema ni Židova, valda zato, što je ovo kraj siromašan i oskudan, što je ovdje život težak, nego drugdje i što je narod štedišan i oprezan, kad daje novac iz šaka, pa se ni najokretniji Židov ne bi mogao obogatiti, kako se to dešava u bogatijim krajevima Hrvatske.

A bratu Dalmatinskom bit će Gorski

maštvu i teškom zaradjivanju životnih potreba. Premda je Gorski Kotar zelen i šumovit, a nije go i krševit kao dalmatinske vrleti, to je ipak način života jednako teoban, a privreda nikada preobilna, pa tako su Hrvati Dalmacije i Gorskog Kotara vezani na teške poslove, a malenu zaradu, i ti uvjeti života vežu ih jednakom snagom, kao što su rodbina, isti jezik, isto poštenje.

Stara je istina, da je siromak uvijek pošteniji od bogatoga, premda je bogatašu lakše ostati pošten, nego li siromaku. Ali svakako spida poštenje u najdražecijenije narodno bogatstvo. Pa ne samo, da je poštenje jedno moralno bogatstvo, nego inadi i ekonomsku vrijednost, jer će pošten narod mnogo lakše doći do novčanog kredita, nego li narod, za koji se zna, da do poštenja ne drži mnogo.

Ne mislim govoriti o geografiji Gorskog Kotara, nego o ljudima, koji ovdje žive i o načinu njihova života, pa tu mislim, da se nalaze one najjače veze, koje vežu slojeve naroda.

Zar je samo slučaj, što se najviše Gorani i Dalmatinci poznaju

kugle? Zar je samo slučaj, da su u Americi, Australiji, Africi hrvatski iseljenici najviše Gorani i Dalmatinci? I jedni i drugi morali su od davnine ostavljati svoja domača ognjišta i polaziti u daleki svijet. Trbuhom za kruhom.

Zar je samo slučaj, što je Gorski Kotar sjelo t. zv. kočevara, a Imotski i Drniš kućaraca s galanterijskim robom?

Sve to prouzrokuju one prilike, koje se stvaraju samo od sebe u pasivnim krajevima, krajevima koji ne rode zemljskim plodinama toliko, da bi mogli prehraniti ono žiteljstvo, koje u tim krajevima živi.

Gorski Kotar je pasivni kraj u toliko, što se kukuruz — ta glavna hrana Goraninova — mora dovoziti, jer ondje jedva sjegod dozreva, a sve kad bi i dozrevalo, nema ondje zirate zemlje toliko, da bi ga se moglo posijati, koliko bi trebalo. Inače u Gorskom Kotaru dozreva pšenica, raž, ječam i zob, ali i za te plodine nema zemlje u koju bi se sijale, da se svi prehrane. Ali — kako rekoh — Goranin ne troši mnogo pšeničnog kruha, to je za njega preskupa

pa to zasole i kad se skruti, jedu to uz krumpir, ili kupus i to im je glavna hrana. Zovu to jelo po talijanskom „polenta“, dok se u drugim krajevima nazivlje „žganci“. a u Srbiji kažu tom jelu „kačamak“ ili vlaški „mamaliga“.

Rijetke svoje nije upotrebljava Goranin za kupus i krumpir. To ga treba svaka kuća da ima dosta, kad je toga, pa još soli, ne će biti glada. Krumpir, za nevolju, nadomještava i polentu i kruh, a mesom se i onako slabo omrši.

Medjutim ipak treba u kući masti (snoka). Zato svaka kuća nastoji, da othrani barem po jedno svinče. Svinje se kupuju po vrsima, kamo ih degone svinski trgovci, u kupuju ih najviše u okolici Bjelovara, ili Velike Gorice. Sami pak svinski trgovci najviše su dijelom rodom iz ogulinskog kraja, malo ih ima domaćih Gorana, koji bi se uspješno bavili tom trgovinom. Ovo je prilično nerazumljiva pojava, jer inače Goranin, kao čovjek vazda gotov na putovanju u strane krajeve i u strane narode, ima dosta prirodjena dara za trgovinu.

do pobjede vodstvu hrvatskog naroda.

Došlo je skrajno vrijeme, da svi Hrvati sadju u jedno kolo i da sve svoje sile stave u službu naroda, njegove slobode i budućnosti. Budući svjesni na čemu pobjedu izvojsiti i dati će nam snage ustrajnost u radu za slobodom. Služni ćemo izvojsiti naša prava i prisiliti neke današnje nametnike, da se pokore volji hrvatskog naroda.

Danas stojimo pred jakom borhom, koju će naše svjesno seljačstvo provesti u ime čovječnosti i prava narodnih, a mi svi to Hrvati, koji nismo seljaci poduprimo tu borbu sa svim silama i uveličajmo ovaj veliki pokret naše seljačke braće, jer ćemo samo šnjom doći do naših svetih narodnih prava i Slobodi hrvatskog naroda u svojoj kući.

Hrvati složno stupimo u jedno kolo rame uz rame i prihvatimo borbu, koju je naš hrvatski seljak započeo, borbu tihu a po sebi snažnu, koja će pobijediti jer je provedena.

U slozi je spas naše Hrvatske Domovine.

Vladine makinacije.

Vlada se nakon odlaska gosp. Radića u London, da upozna zapadni svijet sa domaćim prilikama, nalazi u takovom škripcu, te je pripravna bar i momentalno nešto pr pustiti bilo kome, samo da razbije jedinstveni federalistički front, da može vanjskom svijetu pokazati, da su svi zadovoljni osim buntovnih Hrvata.

Beogradski ministri pošli su u Ljubljani izrabivši prigodu katoličkog kongresa, sa se približe Slovincima računajući na njihovu pozitivističku politiku, nadajući se, da će ih obećanjima od bloka odvratiti.

Dok su se još vodili pregovori, već je sva režimska štampa govorila o ulasku Slovenaca u vladu da Slovenci napustaju federalistički blok, osudjujući gosp. Radića i njegovu politiku.

uzgnja za podvoz i za mlijeko. Jače gazde, i oni, koji se naročito bave kirijascenjem, ili kako oni vele, foringom, drže konje, a slabija gospodarstva volove ili krave. To je svakako velika briga, jer dan danas održavanje jednog para konja košta silan novac. Lanjske godine proizvelo se u Delnicama, glavnom mjestu Gorskog Kotara sijeno i po K. 16— po kilogramu, a zob je bila isto lito skupo, ako ne i skuplja. Ta cijena nije doduše trajala cijele godine, ali popela se do te visine nekako početkom zime, pa je trajala sve do nove košnje. Računaj, sad, da konju treba svakako dati dnevno najmanje 10 kg. sijena i 5 kg. zobi, pa ćeš vidjeti, da sama hrana iznosi dnevno po konju 240 K., a po paru konja K. 480. Nemaš li svog odraslog sina, treba svakako da držiš i slugu, a kud su trošćovi za kolara i kovača. Dakle konje ne može danas svatko da drži, pa tko ne može, zadovoljava se i s volovima. Nego i one obitelji, koje imaju volove, ne troše njihovu snagu samo za potrebe svoje kuće i zemlje, nego se lakodier bave kirijom, da zasluže koji kračjer gotova novcu.

Oni pak, koji nemaju radne

Veselje režimske štampe bilo je preuranjeno jer su Slovenci postali i previše uprezni, a da radikalima vjeruju na riječ.

Čim su tražili stvarne garancije kao preduvjet za pregovore, vlada je ušutkala jer nije kanila ništa dati. Na to su Slovenci prekinuli predgovore i naglasili vladi, da ostaju u opoziciji zajedno sa Hrvatima i muslimanima, sve do izvoštene njihovog programa. Ipak Slovenci su došli do uvjerenja, da je njihova sudbina usko vezana našom, a njihova borba može uspjeti samo ako se u federalističnom bloku što više stisnu i zajedničku frontu spram Beograda uperu.

Čukundruci oko „Nar. Straže“.

U Šibeniku katolički kler izdava jedan sedmični list pod naslovom: „Narodna Straža“. Program lista je čisto vjerski. Uz ovaj program list se bavi i politikom „Hrvatske Pučke Stranke“, koja se nalazi u likvidaciji i koja nema danas nikakva upliva već se tješi sa budućnošću.

U vjerskim pitanjima ovaj list prilično dobro informira njegove čitatelje, ali u političkim pitanjima njegovi su pisci i dopisnici odviše zaslijepljeni, da bi narodu pisali istinu. U zadnjem broju rekli da su se predomisli. Uisak, kojeg su dohili na euharističkom kongresu u Zagrebu, izgleda, da im je prosvijetlio pamet. Evo što pišu oni sada o Radiću, kojeg su do sada u svakom broju blatili.

„Njegov (Radićev) se put u London dovodi u vezu sa vijestima, koje javljaju, da su prvi engleski državnici pozvali Radića, da ih informira o odnosu između Srba i Hrvata, te kao takav, dobio je isprave internacionalnog diplomatskog saobraćaja, s kojim stoji pod zaštitom međunarodnih ugovora, a može putovati slobodno po svim državama Domaćim državotvorcima je to razumljivo neugodno, pa nastoje stvar prikazati na dru-

bavili kirijom, i koji nemaju preobilno zemlje, koji dakle spadaju u siromasniji svijet, oni nemaju ni volova, nego im prevozne poslove obavljaju krave. Inače treba svake kuća da ima barem jednu kravu, a to je zbog mlijeka, jer i bez mlijeka u kući nema pravog života.

Nikako nisam mogao razumjeti, zašto nas svijet ne drži kravu baš uglednom životinjom. I odlični Goranin kazat će, ako treba, da je spomene: „Molim proštenja Boža i njih, moja kravica“. Ne razumijem toga ni danas. Možda zato, što se kravom bavi samo žena, dok čovjek samo u velikoj potrebi obavlja poslove oko krave.

Već se iz ovoga vidi, da su glavni poslovi, pored poljodjelstva oni, koji se tiču prevažanja, kirije, foringe. Kako je Gorski Kotar gotovo sav jedna šuma, to je velik dio ljudi zaposlen šumskim radom, a taj se u bitnom svom dijelu sastoji baš od izvažanja drva iz šume.

Osim toga ima gotovo svako veće mjesto Gorskog Kotara bilo vodene, ili parne pilane (žage), koje drvo preraduju i prodaju, najviše u inozemstvo, pa kako željeznica nije dano

gi način. Hoće li pak Radićeva akcija što doprijeti za hrvatsku stvar, sam Bog zna, ali bi bez dvojbe svaki Hrvat to želio“.

Mi sa zadovoljstvom bilježimo ovu promjenu kad u likvidaciji se nalazećih pučkaša, a možemo na temelju pisama ozbiljnih i uglednih članova sadašnje HPS, koji su lakodjer prisustvovali Euharističkom Kongresu utvrdili, da je na ovom Kongresu veliki dio hrvatskog svećenstva otvorio oči i uvjerio se da hrvatsko svećenstvo ne smije unaprijed nijednu političku stranku ili akciju, koja stoji u opreci sa republikanskim pokretom hrvatskog seljaka, zapovarati; da hrvatsko svećenstvo mora postati republikansko. Držeći „Nar. Stražu“ čisto vjerskim listom, mi smo mislili, da će ova Euharističkom Kongresu posvetiti onu zasluzenu mu brigu, i da će šibenskim katolicima pružiti sve u tancine što se tiče kongresa, pak smo upravo nju pripustili cijelo polje da ga obradi i prikaže.

Ta naša novinska kolegijalnost nekom čukundruku blizu „Nar. Straže“ nije bila po čistu, pak se od nas očehšljao ovim nekršćanskim riječima:

„Zanimljivo za nas šibeničke građane i dalmatinske hrvate katolike, da mjesni „jedini pravo hrvatski“ „Dalmatinski Hrvati“ niti jednom riječi ne spominje ovaj kongres i onu velebnu manifestaciju hrvatske i katoličke misli hrvatskoga naroda, koju je ovaj kongres izveo pred domaćim neprija-

teljima katoličke vjere i hrvaskoga naroda i pred čitavim svijetom“.

(Ovo je sveizišlo u „Nar. Straži“ u broju od dneva 25 pr. mjes. dake u isti dan, u koji smo mi u listu tiskali članak: „Pogrda i željeznica“.

Tendencija je pisanja „Nar. Straže“ bedasta, ali je i nekršćauska. Mi smo iz Zagreba primili utiske sa Euharističkog Kongresa od jednog Hrvata svećenika iz Dalmacije. Doznijeti će mo ih u svoje vrijeme.

U likvidaciji nalazeći se Hrvati oko „Nar. Straže“ znali su prado bro da je „ona“ ljudska nesreća na 14. pr. mjes. uvrijedita sve Šibenčane bili oni katolici bili oni pravoslavni kada je Priliku Gospe od Vrpoljca nazvao „Pogrda“ — pa je uprav zanimivo za nas šibenske građane i dalmatinske Hrvate Katolike, da mjesna Katolička „Narodna Straža“ niti jednom riječi nije spominjala u dva broja onaj sramotni i gnjusni napadaj na Blaženu Divicu Mariju već ga prešutkuje kao što ga je pitajao i „Dalmatinski Radikal“.

Zar nije ovo čudan slučaj, da se dva lista jedan radikalni a drugi katolički slažu u prešutkonju imena onog huljitelja Prilike Gospe od Vrpoljca.

S tim nazorima naše družice „Nar. Str.“ mi se nisimo mogli složiti i u zadnjem smo broju ustali proti „onom“ zločinu, kojega „Nar. Straža“ štedi, a da niko u Šibeniku od Katolika ne zna razlog tomu njezinu polivenom mučanju.

Eksposee o „Providnosti“ osiguravajućoj zadrugi u Zagrebu!

„Providnost“ osiguravajuća zadruga u Zagrebu osnovana je godine 1909 u Omišu u Dalmaciji po g. Milanu Marušiću načelniku Omiša, i to kao zadruga članica Zadrugnog Saveza u Split. Ideja providnosti jest bila da na način pučkog osiguranja i pomoću „Jedinstvene organizacije školskih štedionica“ širi u širokim narodnim slojevima smisao i ljubav za sitnu štednju i da istom uz ostale zato zvane pomogne u

našem narodu buditi volju za naredno zadrugarstvo, koje je zvano da preko zadruga i zadrugarskim duhom postigne naše najviše narodne ideale i. j. odgojiti rodoljubne i neodvisne građane ili u kratko moralno i materijalno podići cijeli naš hrvatski narod.

Providnost je tu svoju zadaću ispunjavala sve tamo od god 1909. i kroz cijelo vrijeme rata. Poslije rata stale su se sve češće pojavljivati upiti „Providnosti“ sa strane članova zavoda i prijatelja zadrugarstva, zašto se „Providnost ne reorganizira u jednu veliku osiguravajuću zadrugu za cjelokupno naše zadrugarstvo.

Kada su se takovi upiti stavili sve više množili odlučilo je ravnateljstvo zavoda, da pokuša istima udovoljiti.

Podravnatelj zavoda g. Dr. Vladimír Cizek bio je poslan u inozemstvo, da kod sličnih velikih inozemnih društava prouči organizaciju. Nakon povratka istoga iz inozemstva prešlo se za reorganizaciju „Providnosti“ koja je početkom ove godine dovišena i Providnost reorganizirana te postavljena na bazu doduše čisto zadrugarsku no tehnički uređena poput velikih osiguravajućih društava.

Za ovako reorganizirani rad te uvodjenje sviju vrsti osiguranja bio je potrebiti veliki kapital koji Providnost nije imala niti ga je mogla u svom dosadašnjem čednom djelokrugu imati. Taj kapital mogla je „Providnost“ lako dobiti kod jednog engleskog osiguravajućeg društva. No ravnateljstvo zavoda želilo je isti uzeti po mogućnosti tih kod domaćih zadrugarskih središnjica.

Takav pogodnih pregovora koje

je u Dalmaciji sa Zadružnim Savezom vodio predsjednik providnosti g. Milan Morušić u Zagrebu sa oslalom hrvatskim zadrugarskim središnjicama upravljajući upravitelj Providnosti g. Dr. Vladimir Cickac uspelo je navedenoj gospodi potrebiti kapital naći i to u Dalmaciji kod Zadružnog Saveza u Splitu, u Bosni kod Saveza hrvatskih seljačkih zadruga za Bosnu u Hercegovinu u Sarajevu a u Zagrebu kod Središnjeg saveza hrvatskih seljačkih zadruga, kod Glavne Zadruge u Zagrebu, kod Hrvatskog seljačkog Doma kao zadruga, te napokon kod Hrvatske seljačke zadružne banke d. d. u Zagrebu.

Tim svojim naprednim korakom oslušale su ove hrvatske središnjice našim hrvatskom zadrugarstvu „Providnost“ koja će od sada kao osiguravajuća zadruga našeg zadrugarstva djelovati u prvom redu među našim zadrugarima a u drugom redu kao jedina domaća ustnova ove vrsti u cjelom našem narodu.

Tim svojim korakom spasile su naše hrvatske zadrugarske središnjice našim narodu silne milijone koji su do sada pod imenom premija raznih vrsti osiguranja pricali u blagajne većinom stranih dake tudjih osiguravajućih društava, koja su se pod privlačivim narodnim imenima ugnijezdili u srcu našeg naroda i koja su na taj način grabili silne milijone našeg narodnog novca da istim podižu ti svojoj kulturi i da istim novcem grade topove i mitraljeze kojima će danas sutra pucati na našu zemlju i ubijati naš narod te istome otimati komad po komad domaće grude.

Danom 1. srpnja ove godine počela je reorganizirana „Providnost“ osiguravajuća zadruga sa svojim proširenim radom u svim našim zemljama i već se vide njeni lijepi uspjesi u Hrvatskoj i u Bosni. U Dalmaciji Providno već je dobro poznata i već je lijepih uspjeha do sada ubrala a nude je da će od sada uhiirati još i ljepše uspjeha.

Pozdrav Don Ive Prodana.

„Jučer sam čuo neugodnu vijest, da ste imali prečerenih neprilika radi Lista. Dakle nema niti organizacije niti rada među boljim elementima, niti željati, koja bi vratila zalutale mladice na staze dostojne idealnih slnova tužne nam domovine?“

Vama i Vašim najsrdačniji pozdrav sa štovanjem od odanog Vam

Don Iva Prodana*,
Zadar, 26. 7. 1922. *)

*) Opazka. — Ovaj smo pozdrav primili tek 27. 8. 1923. Dobri Bože, gdje je ova dopisnica lutala trinaest mjeseca?

Iz omladinskog života.

Pokret Hrv. Omladine je tako proveden kroz cijelu Hrv. Slav. Bosnu i Hercegovinu, da i najmanje selo ima naše organizacije.

Braćo seljaci koji još nijeste proveli org. Hrv. Oml. poradite oko toga da je u što kraćem vremenu u vašim selima provedete, jer je ista od velike nacionalne važnosti.

Pokret „Hrvatski seljaci“

za slobodu Hrvatske zaboravljaju na sve strancijske i staljske opreke, a naglašuju jedino nacionalni princip - Ideji k slobodi.

Svatljivo je a i dosljedno, da svi oni koji se Hrvatima osjećaju veličnu svoje nacionalne svijesti organiziranju »Hanao«, analogno tome svaki pošten Hrvat mora biti i članom »Hanao«.

Polažemo u organizaciji »Hanao« u Dal. sve svoje nade da što prije dođemo do zajedničkog fronta sa ostalom braćom Hrvatima, protiv ovog zuluma i nasilja naših neprijatelja jer »Hanao« je uložilo sve svoje snage s kojima ćemo stvoriti i održavati jedinstvo svih Hrvatskih zemalja i s kojima ćemo znati izvijštiti ono mjesto, koje nam pripada po razmeru naše jakosti.

Ondje gdje treba braniti ćemo naše hrvatske tečevine od onih, koji hoće, da ruše sve ono što je hrvatsko, a sami još nijesu ništa dobra već samo zlo stvorili. Ondje pak gdje nam ti rušitelji nijesu na putu širit ćemo prosvjetu među svojim pristataima, jer nikad ne zaboravljamo riječi naših velikana, da između svih naroda biti će onaj uvijek prvi, koji bude koracao napred radomna prosvjetnom polju.

Čelični i neustrašivi stojimo mi Hr. borci uvijek vjerni svome cilju »Potpunoj slobodi hrvatskog naroda«. A da postignemo tu potpunu slobodu moramo ustabiliti i utvrditi jedinstvo i slogu svih Hrvata bez razlike njihova staleža i dobi u svim mjestima hrv. zemalja organizirajući »Hanao«.

Kažem bez razlike staleža i dobi, jer jedan stalež bez drugih ne može ništa doći u nacionalnoj borbi do željenoga cilja. Osamljen može napraviti veoma malo ili eventualno ništa dok svi staleži skupa u sklopu zajednice mogu čudesa praviti uz požrtvornost i energičnu volju.

U našim org. ne smije biti razlike ni u dobi, jer mladja generacija u kojoj brzo a često i nepromišljeno prekupi svojoj oduše ljepog žarkog zanosa, ta generacija upravo nužno treba i onog tjelesnog najslabijeg, ali umno razhoritog starca, koji će im davati savjete, koje je ovaj putem iskustva stekao.

Stoga Dalmatinski Hrvati podijimo svi jednim putem i to putem sloge.

Organizirajmo se svi stari i mlado, (kako su to učinili sela u majci nam Hrvatskoj) u Hrvatsku Omladinu, koju će znati naše opravdane želje oživotvoriti.

Naši dopisi.

Napadaj Srba na prijedorske muslimane.

Prijedor dne 9. 9. 1823

Dok su prijedorski muslimani molili u svojoj džamiji za prvotodjenog sina kralja Aleksandra, a u njegovu slavu izvjesili zastave, ne separatističke, nego državne, prijedorski srbi (rudikali) navalili su na muslimansku džamiju i na muslimansko trgovca Avdagića da skinu sa kuće državnu i izvjesi srpsku zastavu. Kad Avdagić nije htio izvjestiti srpsku zastavu, prijedorski srbi su navalili na bogomolje muslimane u džamiji i kamenjem rušili dućan i kuću trgovca Avdagića.

gradjana, ne miču se, jer su tobože u nemoci. Organi nisu mogli sprječiti navalu na kuću Avdagića, niti obraniti državnu zastavu, niti spriječiti demolarne vjerske svetinje i napadaj muslimana u džamiji.

U prisutnosti državnih organa bila je pogazena državna zastava. Kad je došla vojska bilo je već prekasno, bitka je trajala puna tri sata. Policijna vlast koja nije mogla da brani svetinju i imetak prijedorskih muslimana, i poslije svršenog boja dala je uapsiti mirne muslimane, a nijednog srbina. Da su muslimani napadali državnu zastavu, onda bi policija revno uređovala. Pitamo vlast dali misli uapsiti g. Miloševića koji je čitav ovaj napadaj proveo.

Svaštice.

□ Sličica Eshaezije u Sepurinama. — Za vrijeme okupacije talijanska vojska bila je u selo Sepurine Andrija Vlahov pk Luke uskocio je odma u talijanski grad Progonista i šikanacije sa strane talijanskih zulumčara proti istaknutijih rodoljuba — hrvata u ovom selu bilo su strasna i krvava. Talijanski dobnik Andrija Vlahov bio je nagrađen od okupatorne vlasti — za odanost i vjernost — koncesijom podpunog krčmarskog obrta i prodnog duvana. Ta krčma bila je i istodobno i talijanska vjećnica u kojoj se na istaknutijem mjestu kočila slika Kralja Italije. — Dne 21 siječnja 1921. u 9 sati noći kraj te vjećnice talijanski razbojnici — Karabinjeri usmrtili su zasede hitcima iz samokresa solunskog junaka dobrovoljca Jozu Skrozu. o brata mu Matu teško izranilo. — Čim je bila evakvirana II. zona Monopolnska Uprava u Splitu uskratila je Andriji Vlahovu prodaju, a redarstveni komesar pk. Botica podnio je prijavu kotarskom Poglavništvu u Šibeniku tražeći najodlučnije, potankim obrazloženjem, da se tom političkom grčniku, smjesta uskrati koncesija krčmaranja. Pokojni komesar Botica nakon toga nabrzo je poginuo. — Preko takove prošlosti u kratko vrijeme tom istom Andriji Vlahovu obnovljena je sa strane nadležne redarstvene i obrtne Vlasti talijanska koncesija krčmaranja i sumo povlasticom prodaje jestiva i sitarija propušta mu se tjeranje svakog — pa i zanatlijskog pekarskog obrta, na ustuk obrtnika hrvata.

Napokon u nazadnje vrijeme osvanula je opet u bivšoj talijanskoj vjećnici — krčmi Andrije Vlahova — Kraljevstva S. H. S. prodaja duhana.

Živila Eshaezija!

Političke vijesti.

□ Akcija Hrvata u Južnoj Americi. — U raznim gradovima Argentine počela su se stvarati nova društva, i to pod imenom Hrvatsko dobrotvorno društvo i u isto vrijeme imamo naše hrvatsko glasilo pod imenom „Hrvatska Zajednica“ i njegovoga hrabrog upravitelja Ivana Radeljaka. Ovo hrvatsko glasilo štampa se u Argentini u gradu Rosariju u pokrajini Santa Fe. Ove su najbolje od svih naših novina, koje se štampaju u Južnoj Americi, budući da brane hrvatsko pravo i u isto vrijeme priznaju g. Bačića za spasiitelja svega hrvatskog seljačkog naroda. Hrvatski seljački pokret razmahno se je dakle i među — do sada otudjenim Hrvatima — u Južnoj Americi.

Mnogi su se na nas u domovini svojedobno ljutili, jer smo bili toliko pažnje posvetili pismima Vicka Tadića iz Orara u Biliriji. Međutim možemo sada javiti, da nam Braća u Južnoj Americi obojavaju naš rad, kojim, da smo im otvorili oči.

Pokrajinske vijesti.

□ Skupština dra. Ante Trumbića. — Dojučer nedjelje održat će dr. Ante Trumbić javnu skupštinu u Splitu, na kojoj će govoriti u prvom redu o vanjskoj politici. U gradu sa velikom napetošću očekuju izjave g. dra. Trumbića.

□ „Ustanak“ u Podravini — Primamo iz Kloštar-Podravski. Službene i polusužbene novine onatrag od nekoliko nedjelja priopćile rezultat ovogodišnje žetve kao izuzetno dobro uspjelo.

Neznam kako je i gdje je uspjeh ovogodišnje žetve ispano, no kod nas u Podravini, koja inače slovi kao vrlo dobra zemlja žitarice, nije urodilo žito onako kako se to očekivalo, dapače za 20-30%, je prosječno žito manje urodilo, dok je kvalitativno 30-40% bolja od prošle godine. U srednje dobroj godini urodi kod nas po jednom jutru prosječno 10-12 mtc. dok ove godine dalo je jedno jutro 5-8 mtc. žita.

Sijena je ove godine kao rijetko koje, toliko urodilo, da će ga biti oko 50%, za izvoz, što će dakako upiivisati na pojeftinjenje cijena blago i konjima koja je u zadnje vrijeme radi izvoza u Italiju poskočila toliko, da smo prisiljeni biti, osobito ovdašnji mesari dovažati blago iz krajeva kako Italijani ne dolaze.

Cijene mesu su danas ove: Hovedina 90 K, teletina 100 K, Svinjetina 130 K, mast domaća 200 K, amrikanska 150 H, dakle sve za 15-20%, skuplje nego u samom Zagrebu i to u Podravini koju mnogi navoičici drže pokrajinom bogatom i najjeftinijom živežem.

U ovoj okolici imade malob svaki gospodar zasaden vinograd, koji će ove godine uslijet pogodovnog sušnog vremena imati takovu berbu, da neće imati — kao što je to prošle godine bio slučaj — niti dovoljno sudja za pospremiti dobiveni prirod, na šalost, ali, ovaj silni dar Božji redovito nedonosi onu korist koja bi iz nešto više mara i truda donositi mogao zato, jer naši seljaci ne idu za tim, da svoje vinograde oplemene i da priredivaju vina što više pažnje posvete i tako imademo od naših vinogradara vino veoma slabe jakosti, koja su s mnogim vinogradrima ove godine pokvarila. Naš seljak je neobično marljiv te ako sadjemo ranom zorom u polje ili u vinograd viditi ćemo još peje ishoda sunca kako marljivo obrađivaju svoju plodnu zemljicu pa sve tamo do kusunog mraka kad je ovako izgnom i ožaren sunčanom žegom pjevaljuci vraća kući.

Vozimo li se željeznicom ili kolima ne će mo naći niti najmanju površnu polja, koju nebi naš marljivi Podravac obradio pa zato i imadu naš seljaci hrane za cijelu svoju kućnu potrebu a imade i takovih koji višak dobi novuče te obično tim novcem grade si lijepe i moderne kuće i gospodarske zgrade. Naši seljaci su prošle zime iz snaga ovog mjesta odaslali za braću Hrvate u Dalmaciji i vagon pšenice kao dar i pripomoć i obećane svoju braću po mogućnosti i ove godine sličnim darom poduprijeti, na načunaju na slošan i zajednički rad oko uređenja naše hrvatske Otdašine onkraj Velebita.

Nedavno bile su se stanovite Ibeogradske novine toliko razvikle o nekakvoj spremi na ustanak, što smo se mi ovdje na granici čitajući te „beogradske lakrdije“ u duši slauko smijali, jer do su ta gospoda — željne hrvatske krvi — kojom srećom za vrijeme tog ludog drljanja došla u ove krajeve čisto republikanske, zaista bi vi-

150 hektolitara zdrava vina

na prodaju. Ozbiljni reflektanti nek se obrate na

MATU VLADIČA

PRVIĆ-LUKA (Kotar ŠIBENIK)

Cijene umjerene.

Zbog odlazka prodaje se sasvim novo neupotrebljeno umjetničko pokučstvo

odreza "Ivanovi listi"

djela, kako naš seljački narod, kao na kakav poziv već ranom zorum oruđim polazi na polje. — ne kako bi to neka gospođa s' mokrj Save htjela — na polje bojno, protiv Beograda, već na polje ravno žitum zasijano da požanje dar Božji i rezultat muke svoje.

O kakvoj spremi na pobunu ovdje nitko ni pojma imao nije a i nema razloga za istu, pošto mi Hrvati ne borimo se mitraljezima i bajunetama već plugom, motikom i knjigom, kojim će mo ako Bog da i pobijediti.

Klaotar-Podravski.

Petar Rujnić.

»Novi odvjetnik. — Pišu nam iz Drništa Amo je prispio i otvorio svoju kancelariju odvjetnik dr. Grgurić.

»Die Ideologie der kroatischen Bauernbewegung. To je naslov njemačkog prijevoda Hercegovine broture „Seljački pokret u Hrvatskoj“, koja je pred par mjeseci izišla s' Prologom i Epilogom od Stjepana Hudića Njemačkom izdanju napisao je Radić posebni predgovor, a kao dodatak knjizi odštampana je Dautbegovićeva razpravica „Islam i republika“.

Knjiga obseže 96 stranica, stoji 10 dinara, a naručuje se kod nakladnika R. Hercegovic i dr. Zagreb, Akademski trg 12.

Svaki Hrvat, koji pozna njemački imao bi naručiti ovu važnu knjižicu.

»Franz Balen. — u Americi traži svoje roditelje i svojtu da mu se javi. U Osijeku i u Zemunu imao je strica. Tko znađe za porodicu Balen neka nam javi njezino sudbiniš boravište, da joj možemo saobditi neke vesti od njihova Franza, koji je 1908 u Šibeniku služio kao vojnik, a odputovao u Ameriku.

Gradske vijesti.

»Obznana izvršenom razredu poreza za god. 1923. — U smislu člana 36 priv. zakona od 27. VI. 1922. objelodanjenog u službenim novinama 14. VII. 1921. godine broj 154 donosi se do javnog znanja porovnicima, da je dovišen razrez na poslovni promet za god. 1923. za II i III skupinu, osim za one koji premađu 360.000 god. prometa.

Ovaj razrezni iskaz biti će izložen kod potpisane poteske vlasti porez prometa.

Pozivaju se stoga porovnici da u vlastitom interesu pregledaju ove iskaze, napomenom, da posebne naloge isplate ne će im se izdavati stoga im je prosto da protiv, ovoga razreza prikažu utok nadlež.

noj Poreskoj Kotarskoj Vlasti u roku od 15 dana računajući od zadnjeg dana naznačenog u obznani t. j. do konca rujna 1923. god.

Poslije toga roka propis ovog poreza postaje punomoćan i kroz daljnjih 14 dana Poreski ured započeti će sa ovršnim utjeravanjem.

Ko protiv razreza uloži utok s tim ne-dobiva pravo da se obustavi ovrha.

Do sadašnji rokovi u dospjecima neposrednih poreza spomenutih zakonom ukiniti su, te sa određeni novji koji dospjevaju za isplatu I februara, I. maja, I. augusta i novembra svake godine za iduci tromjeseac, za zaostale tromjesece mora se uplatiti 14 dana po izmaku ove obznane.

»Delegacija Ministarstva u Splitu. — Br. 16590/33. Pozivaju se zainteresovana lica ustanove u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca, da u najkraćem roku a najdelje za mesec dana od objave ovog poziva, prijave Financijomskom Delegatu ovoga područja s pozivom na Br. 30879, sledeće:

1) sadašnje stanje dugovanja i potraživanja stanovnika Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca — bez razlike državljanstva — zasnovana u austro-ugarskim krunama pre 10 aprila 1919. godine prema privatnim i pravnim licima (trgovačkim i drugim licima), koja imaju u Italiji svoju sedišta ili svoje filijale (napr. prema filijalama naših čehoslovackih, austrijskih i drugih banaka, zadrugama i. t. d.) u novim talijanskim pokrajinama.

2) odvojeno, pak dugovanja i potraživanja stanovnika Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca — bez razlike državljanstva — pomenuta u tač. l. koja su postojal do 10. aprila 1919. god. a koja su posle toga datuma na kakav način isplaćena označiti način i kurs po kome je isplata izvršena.

U prijemu treba naznačiti: točna adresa poverioca ili dužnika, sumu dugovanja i potraživanja, kad je dugovanje odnosno potraživanje postalo, pravni naslov dugovanja i potraživanja, eventualni nalog ili hipoteka, mesto gdje je lice, koje prijavljuje svoje dugovanje ili potraživanje imalo svoje stalno boravište 10 aprila 1919. godine.

Iz Generalnog Inspektorata Br. 30879 od 6. VIII. 1923. godine u Beogradu.

»Kotarski liječnik — dr. Montana bit će odsutan iz Šibenika za četiri sedmice. Kroz ovo vrijeme zastupati će ga dr. Pečković.

»Djačka mensa. — Dn se u susret siromašnim vanjskim djacima i ove će godine djelovati „Djačka mensa“ u mesnoj Badžani.

U mensu se primaju djaci bez razlike vjere i plemena ako su marljivi i pristojna

ponašanja. Zid opskrbu plaća ze Dju. 475—mjesečno i to unaprijed.

Djaci, koji žele biti primljeni u mensu, neka se prijave u Badžani gdje će primiti sve druge potrebe te obavijesti.

Tako isto moli se sve one građane, koji su voljni primiti kojeg djaka na spavanje, da do prijave odбору u Badžani, naznače uvjete.

»Poziv na gl. godišnju skupštinu „Gradske knjižnice“. — Sazivam IV. redovitu glavnu godišnju skupštinu, koja će se održati u subotu dne 15. o. mj. u 17 h u prostorijama „Sokolskog društva“ s ovim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika prošle skupštine; 2. Izvještaj funkcionera Odбора; 3. Izvještaj revizionog Odбора; 4. Apsolutorij staroj Upravi; 5. Biranje nove uprave; 6. Pitanja i predlozi. Predsjednik Milivoj Ivčić, stud. jur.

Priobćeno. *)

Dopisniku „Novog Doba“ za uho l Mislim, da bi „Novo Doba“ mnogo pametnije učinilo, da promijeni dosadašnjeg šibenskog „dopisnika“ i uzme jednog magarca. I to za to, jer u svome zadnjem dopisu „Iz Šibenika“, od 30. VIII. o. g. htio je da meni podmetne neko kriomčarenje, o kojem, vidi se, nije ni sam informiran.

Možda ijest informiran dobro, ali ipak izgleda, da mu je bio cilj da se dočepa mog imena. Možda sam pogodilo koji je to, a mislim da jesam, pa će to biti valjda sve za to, što se nijesam slagao sa s njegovim stihovima iz god. 1914—1918: „Daj mi čako pušku od tri metra da ubijem Kralja Petra“.

Koga interesira tko je taj magarac, neka upita njegove bivše učeničke, koji se još dobro sjećaju i sjećat će toga tipa, koji sada našno dobro zaledje iz „državotvornih“! Šib 31. VIII. 1923.

Ivo Škarica.

*) Za ove članke ne preuzimlje uredništvo nikakove odgovornosti.

Širite „Dalmatinski Hrvat“.

Mali oglasnik.

Temeljna tiskava 6 Dinara. Za svaku riječ 50 para. Za dehlja slova dvostruko se uračunava. Plaća se unaprijed.

Dučan se unajmljuje na jednodnom od najljepših položaja u Varošu, zgodan za svaku Irgovinu, nalazi se ispred Okružnog Suda. Ko želi isti unajmiti nek se obrati usmeno ili pismeno za potlanje informacije vlasniku **Mati Tafri**. (Broj 2).

Hrvatski liječnik traži se za Drnišku Krajinu. Drniški Hrvati drže za tv već pripravi elegantno i moderno sa svakim komforom uređeni stan. Drniška Krajna broji kojih 24'000 Hrvata, koji sada nemadu svoga liječnika. Hrvatski liječnici koji bi želeli nastaniti se u Drnišu sve informacije mogu dobiti preko: Hrvatske Petropoljske Čitaonice — u Drnišu.

Poziv na predplatu.

Oni predbrojnici, koji duguju predplatu za „Hrv. Sam.“ mole se, da istu blagohotno pošalju, e da se uzmognu urediti računi izmedju administracija oba lista.

Predplata na list „Dalmatinski Hrvat“ iznosi

Godišnje Din. 80.—
Polugodišnje „ 41.—
Za tromjeseac „ 22.—

Za Ameriku godišnje 2.— Dolar
Pisma se i novci sa poštanskim naputnicom šalju na adresu „Dalmatinski Hrvat“ — Šibenik, Glavna ulica 108.

Svi oni, koji posjeduju „Uplatni List“ glaseći na „Hrvatski Samobran“ predplate mogu slati preko pošt. ček. ureda, jer će se pridržati isti broj računa, dok će se ime vlasnika računa promieniti kasnije, kada se osnuje „Hrv. Štamp. Zadruga“.

UPRAVA.

Izdav. i otd. urednik M. Berović, pravnik
Tisak Pučka Tiskara — Šibenik

DOPISNICIMA NA ZNANJE. — Sve vijesti treba pisati na jednoj stranici sa crnilom a ne sa olovkom. One vijesti koje stignu svaki petak do podne ući će u list od subote.

I. Bos. Hec tvornica turpija
JOSIP MEGLIĆ
Vareš Majdan Željezara
Preporuča sve vrsti novih turpija i raspa na veliko i za malo te prima na novo oštrenje istrošene Cjenici na zahtjev badava i franco.

MATE PRGIN -- ŠIBENIK
Veliki pribor šešira i sagova
domaćih tvornica.
Trgovina mješovitih robe.

Jugoslavenski javni bilježnik u Sjevernoj Americi.
PETAR REŠKOVAC
1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima ostavinskim i inih poslovima i razpravama. Utjerivam oštete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnine za uirle u svim slučajevima. Izdajujem sve pravne i line dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imadu svoje rodbine, koja će se za njih pobriarati. U svakom slučaju

MODERNO POKUŠTVO
i Tapesarije.
domaćeg proizvoda.
Najsolidnije izradbe.
Uz najpovoljnije cijene prodaje
Trgovina pokuštva
sa stolarsko-tapeterskom radionom
RIKARD DELFIN
ŠIBENIK
(prije And. Delfin)
Obala (vlastite prostorije).

KRUMPIRA
bijeloga, zdravog, suhog za jelo prebranoga bez zemlje
nudja svaku količinu
VLADU STEFANOVIĆ
DARUVAR (HRVATSKA)

Posjetiocima morskih kupališta, putnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni, **Hotel „Dalmacija“** u Tivtu, jedan sat vožnje parobrodom od željezničke postaje Zelenika. Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najljepšem mjestu Boke i u blizini najvećeg i najljepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište u neposrednoj blizini. — Cijene vrlo umjerene. — IVO FAŽO, TIVAT, Dalmacija.

JOSIP DREZGA - ŠIBENIK
Brzojavi: DREZGA Šibenik.
Telefon inter. 38.

VELIKA PRODAJA u žitaricama i kolonijalima,
Prodaja: Sećera, Kave, Pirinča, Sappuna, Gradjevnog materijala, Nafta, Benzina, Mašinskog ulja.
SVE UZ CIJENE KONKURENCIJE.
Autogarage.
Naruđbe se obavljaju sa vlastitim prevoznim sredstvima: motornim ladjama po moru, teretnim automobilima po suhu.
Export vina, ulja i rakije na malo.

Dragutin Šepak, Zagreb
Prilaz 35 Prilaz 35.
Vlastiti proizvod svih vrsti „**LIMENKA**“
za lak, firnojs, terpentini, ulje, petro leum, kanilit itd.
Patentne limenke za uljene boje itd.

DROGARIJA
VINKO VUČIĆ
ŠIBENIK
Skladište kemijskih proizvoda, laka boja gumenih predmeta i o.
OPTIKA.
Naočala — Cvikera.
Izvršuje svaku izradbu po okul. liječničkom propisu.
PRIMAJU SE POPRAVCI.

KRUMPIRA
Zdrava, birana, slavenskog bijela najbolje vrsti
nudja svaku količinu na vagone
Trgovina Zemaljskih Plodiva
IVAN VRKLIJAN
DARUVAR (SLAVONIJA).